

'Conservator moet de geest van het kunstwerk vangen'

Van onze kunstredactie

AMSTERDAM – Kunstwerken van schuimrubber die afbrokkelen, ijzeren sculpturen die beginnen te roesten, banden van een videoinstallatie die zo gedateerd zijn dat ze in geen enkel apparaat meer passen: moderne kunst is uiterst gevoelig voor de tand des tijds. De materiaaltechnische problemen, en de ethische en esthetische dilemma's die om de hoek komen kijken bij het conserveren van moderne kunst staan centraal tijdens het symposium 'Modern Art: Who Cares', een initiatief van de Stichting Behoud Moderne Kunst.

Naast lezingen en seminars van deskundigen op het gebied van conserveren vindt vandaag een rondetafel-discussie plaats waar een drietal kunstenaars zelf hun licht laten schijnen over de materie.

Een van hen is de 64-jarige Italiaanse beeldend kunstenaar Michelangelo Pistoletto, die door zijn werk met vossen en papier maché geldt als vertegenwoordiger van de 'Arte Povera'. Zijn bekendste werken zijn schilderijen en objecten met spiegels. De spiegel is voor hem een materiaal waarmee hij het concept van reflectie kan uitdrukken.

Pistoletto werkte tot zijn vierentwintigste als restaurateur in het atelier van zijn vader. Problemen met het conserveren en restaureren zijn hem

duis niet vreemd. „Als conservator kun je berusten in het feit dat een bepaald kunstwerk maar tijdelijk bestaat. Gelukkig zijn er meestal genoeg mogelijkheden om een werk te herbouwen. Maar het is van groot belang dat de conservator of restaurateur zich verdiept in de filosofie achter het kunstwerk.” Foto's en documenten zijn volgens Pistoletto goede hulpmiddelen om de vorm van en het gedachtegoed achter een kunstwerk te bewaren. „Het is de plicht van een museum om niet alleen het kunstwerk te conserveren, maar ook het concept.”

Zelf heeft Pistoletto ervaren dat zijn werk 'Venus of Rags' (1967) niet altijd goed wordt geïnterpreteerd. Een stapel vossen staat tegen een muur en de Venus van Milo, die staat voor al het schone in de vrouw, houdt de stapel tegen zodat deze niet omvalt. „Ik weet niet meer welke expositie het was, maar ze hadden de Venus niet tegen de stapel maar ver voor de stapel geplaatst. De geest van het werk werd zo teniet gedaan. Je zou het reconstrueren van een kunstwerk kunnen zien als het uitvoeren van een muziekstuk. Je doet het pas recht als je het goed interpreteert en de geest vangt. Voor een kunstwerk geldt hetzelfde.”

Om de conservatoren een handje te helpen, zou de kunstenaar zijn intenties en informatie over de gebruikte

materialen op papier kunnen zetten. Pistoletto ziet dat niet zitten: „Als ik bezig ben, denk ik er niet aan om allerlei feitelijkheden op te schrijven. Ik vind dat ook niet de taak van de kunstenaar. De conservatoren moeten zich daar in verdiepen en zelf met de kunstenaar gaan praten voor zover dat mogelijk is.”

Zelf houdt hij geen rekening met de vergankelijkheid van zijn materialen. „Als de spiegels die ik heb gebruikt gaan roesten of ververen dan wil ik dat ze vervangen worden, anders gaat het concept verloren. De vergankelijkheid van een kunstwerk ligt niet alleen in het materiaal maar ook in de wijze waarop het wordt bewaard. Honderden jaren oud glaswerk en keramiek zijn nog intact, terwijl ijzeren objecten uit diezelfde periode al lang zijn weggeroest.”

Toch moet een beeldend kunstenaar er soms in berusten dat zijn werk vergaat. „De industriële ontwikkelingen gaan zo snel. Video's lijken voor eeuwig, maar binnen de kortste keren kun je de tapes niet meer afdraaien. Zo verging het ook met een videoinstallatie van mij uit de jaren zestig. Soms zit me dat dwars, maar het is niet anders.”

Vandaag worden de resultaten van de seminars gepresenteerd ter afsluiting van 'Modern Art: Who Cares'. Pistoletto heeft allang zijn conclusie getrokken: „Het concept is altijd sterker dan het materiaal.”